

روش‌های نوین تدریس

«ویژه‌ی معلمان»

www.ketab.ir

پروین تاج محمدی

۱۴۰۰

سر شناسه: محمدی، پروین تاج، ۱۳۴۶
عنوان و نام پدیدآور: روش‌های نوین تدریس (ویژه‌ی معلمان) // پروین تاج محمدی
مشخصات نشر: کرج: سیادت، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری: ۱۰۰ ص
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۷۹-۷۷-۰
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۹۸ - ۱۰۰.
موضوع: تدریس اثربخش
موضوع: Effective teaching
موضوع: معلمان -- اثر بخشی
موضوع: Teacher effectiveness
موضوع: یادگیری
موضوع: Learning
ردمبندی کنگره: LB ۱۰۲۵/۳
رده بنده دیویی: ۱۰۲/۳۷۱
شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۶۶۵۳۱

Siadat.nashr@yahoo.com

انتشارات سیادت ۰۹۹۱۱۹۷۵۰۵۶-۰۹۱۲۶۶۷۰۱۳۵

روش‌های نوین تدریس «ویژه‌ی معلمان»

نویسنده: پروین تاج محمدی

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۴۰۰

ویراستار: زهرا شقاقی

ناشر: سیادت

ناظر فنی چاپ: ناشر

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

حق هر گونه چاپ و انتشار محفوظ است.

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	دییآچه
۱۳	مقدمه‌ی نویسنده
۱۵	فصل اول: روش تدریس مشارکتی
۱۶	روش اجرای تدریس مشارکتی برای دروس علوم انسانی
۱۸	روش اجرای تدریس مشارکتی برای دروس علوم پایه
۱۹	پیامدهای استفاده از روش تدریس مشارکتی
۲۰	فصل دوم: روش تدریس بارش فکری
۲۱	مزایا و معایب
۲۳	روش‌ها و تکنیک‌های مکمل
۲۴	یک نمونه تدریس به شیوه‌ی بارش مغزی
۲۹	فصل سوم: الگوهای تدریس، روش ایفای نقش
۳۰	روش ایفای نقش
۳۱	اهداف روش ایفای نقش
۳۲	محاسن روش ایفای نقش
۳۴	محدودیت‌های روش ایفای نقش
۳۴	شرکت کنندگان در الگوی ایفای نقش
۳۵	مراحل اجرای روش تدریس ایفای نقش
۳۹	فصل چهارم: روش تدریس حل مسأله
۴۰	تعریف حل مسأله
۴۰	راه‌های حل مسأله
۴۳	مراحل آموزش حل مسأله
۴۴	منابع و شرایط در الگوی حل مسأله
۴۵	مراحل اجرای حل مسأله

۴۸	طراحی درس علوم با روش حل مسأله
۵۵	فصل پنجم: روش تدریس نمایشی
۵۵	مراحل اجرای روش نمایشی
۵۸	تدریس ریاضی به شیوه نمایشی
۶۴	فصل ششم: روش تدریس خلاق
۶۴	مراحل روش تدریس خلاق
۶۹	فصل هفتم: روش تدریس پروژه محور
۷۰	مراحل روش پروژه محور
۷۲	انواع پروژه‌ها
۷۶	ارزش‌یابی پروژه‌ها
۷۷	چالش‌ها
۷۸	فصل هشتم: روش تدریس‌های نوین در مقطع ابتدایی
۷۹	روش تدریس نمایشی
۸۰	روش تدریس اکتشافی
۸۱	روش تدریس فعال در ابتدایی
۸۲	روش تدریس کاوشگری
۸۳	روش تدریس مشارکتی
۸۳	روش تدریس چهارشنبه‌های جذاب (انعطاف‌پذیر)
۸۵	روش تدریس تعامل با دنیای واقعی
۸۷	روش تدریس چند حسی
۸۷	مراحل روش چند حسی فرنالد VAKT
۸۹	نکات قابل تأمل در این روش
۹۱	فصل نهم: معلم‌های حرفه‌ای و اثر بخش
۹۱	معلم اثر بخش
۹۶	سخن آخر
۹۸	فهرست منابع و مآخذ

دیباچه

(دکتر جواد حاتمی استاد گروه علوم تربیتی دانشگاه تربیت مدرس)

توسعه‌ی جوامع انسانی در گرو تعلیم و تربیت مترقی است. گواه این ادعا در طول تاریخ بشر، از یونان باستان گرفته تا چین و ایران قدیم و در عصر حاضر ممالکی نظیر فنلاند، سوئیس و کانادا، بی‌شمار و بدیهی است. آنچه که بیش از پیش آشکار است، جهت‌گیری و آرمان‌ها و اهداف نظام‌های آموزشی، مبین و منشور توسعه‌ی آنهاست. اسناد و جهت‌گیری‌های هر نظام آموزشی، شرط لازم توسعه است ولی شرط کافی نیست. به تبع این نوع اسناد بالادستی، برنامه‌های درسی و نظام مدرسه‌ای شکل می‌گیرد. اگر بهترین برنامه‌های درسی هم تدارک دیده شود، بدون حضور معلمان دارای صلاحیت حرفه‌ای، این برنامه‌ها به منصه‌ی ظهور نخواهد رسید و با شرایط عدم این نوع برنامه‌ها هیچ فرقی نخواهد داشت. پس افق توسعه و تعالی جوامع به افق دید معلمان و سطح صلاحیت حرفه‌ای آنها بستگی مستقیم دارد. صلاحیت حرفه‌ای، عبارت است از مجموعه‌ای از شایستگی‌ها (دانش، مهارت و نگرش) که به تناسب شغل، حرفه یا بافت سازمانی، توسط فرد در فرایندهای آموزش و تجربه در محیط کار و جامعه کسب شده، تبدیل به توانمندی‌های درونی می‌شود و موجب رفتار و عملکرد مؤثر و پایدار فرد می‌شود. بنابراین، شایستگی یکی از اجزای صلاحیت حرفه‌ای به شمار می‌رود و به مفهوم توده‌ای به هم پیوسته و تلفیقی از دانش، مهارت و نگرش‌هایی است یک فرد در یک موقعیت واقعی

عملکردی به کار می‌گیرد. پس وقتی که از صلاحیت حرفه‌ای معلم سخن به میان می‌آید، شایستگی‌های تدریس و تعامل وی با دانش‌آموزان مد نظر است. اگر چه مؤلفه‌ها و ابعاد مختلف و پیچیده‌ی دیگری هم در صلاحیت حرفه‌ای معلم مطرح است، با این حال، شایستگی تدریس و نحوه سلوک، تعامل و تعایش او با دانش‌آموزان بیشتر مشهود و ملموس است. بدین ترتیب، بدون تحول در نظام تربیت معلم، انتظار تحول در نظام تعلیم و تربیت انتظار عبثی است. به همین دلیل در سالهای اخیر دانشگاه‌های تخصصی تربیت معلم و دبیر در ایران شکل گرفته است و برنامه‌های درسی تربیت معلم تغییرات قابل توجهی را شاهد بوده‌اند. با این حال، راه طولانی برای رسیدن به معیارها و استانداردها صلاحیت حرفه‌ای معلمی در کشور وجود دارد. بیشترین خلأ تربیت معلم در بخش عملی و کارورزی به چشم می‌خورد. دانشجویان-معلمان دروس متعدد نظری را پشت سر می‌گذارند ولی در مرحله کارورزی و انجام تمرینات تدریس از تجارب عملی برخوردار نیستند. مشق معلمی در برنامه‌های تدریس خرد یا میکرو تچینگ در ایالات متحده امریکا در دهه‌ی هشتاد قرن بیستم میلادی در اتاقک‌های تدریس با نظارت استادان راهنما و با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین انجام یافته است. در کشور ما بسیاری از صاحب‌نظران را عقیده بر این است که دانشگاه‌های متولی برنامه‌های تربیت معلم بایستی مدارس خاصی (نظیر بیمارستانهای آموزشی و پژوهشی وابسته به دانشکده‌های پزشکی) را برای تمرینات تدریس و تحقیقات فرایند تربیت معلم داشته باشند که انتظاری منطقی به نظر می‌رسد. به هر حال، آنچه که هویدا است، کاستی مهارت‌های پرورشی و آموزشی معلمان است. از اینرو، برای مرتفع ساختن این خلأ نیاز به داشتن منابع معتبر و کاربردی با موضوع روش‌ها و فنون تدریس است. اثر حاضر، با رویکرد

علمی و عملی در نه فصل توسط خانم پروین تاج محمدی که خود یکی از معلمان فرهیخته کشور است به رشته‌ی تحریر در آمده است. این کتاب در نه فصل که هر یک به روش تدریسی مستقل و نوین اختصاص دارد، تدوین شده است. بنده توفیق داشته‌ام که با نگارنده‌ی این اثر در درس روش‌ها و فنون تدریس در دوره دکتری تخصصی رشته مطالعات برنامه درسی در یک کلاس محشور باشم و از همان ابتدا تمایز و باریک بینی ایشان به مباحث فنون تدریس مشهود بود. خانم محمدی از معدود دانشجویان زبده و علاقمند بوده‌اند که در راستای آن درس با تلاش و پشتکار مثال زدنی به خلق چنین اثری توفیق پیدا کرده‌اند. امید است که مطالب این کتاب برای مخاطبان مفید واقع شود و انگیزه‌مندی بیش از پیش مؤلف محترم را فراهم کند.

از ایشان بابت پیشنهاد نگارش این مقدمه، تشکر و قدردانی می‌کنم و برایشان توفیقات روزافزون مسئلت دارم.

جواد حاتمی

استاد گروه علوم تربیتی دانشگاه تربیت مدرس

زمستان ۱۴۰۰